

Оцінка продуктивності країн та регіонів: Індекс глобальної конкурентоспроможності

МАРГАРЕТА ДРЗЕНІК ХАНУ ТА Т'ЕРРІ ГЕЙГЕР,

Всесвітній економічний форум

Світова економічна криза, що розпочалася в США та Великобританії, швидко поширилася світом та вплинула як на розвинені країни, так і на ринки, що розвиваються. У той час, коли урядовці займаються підтримкою процесу виходу економік з кризи, стає очевидним той факт, що одні країни пережили складні часи набагато краще за інші. Зокрема, багато країн, що розвиваються, перенесли економічні потрясіння краще, ніж можна було очікувати з огляду на їхній попередній досвід. Покращене попередніми реформами політичне середовище допомогло зробити ці економіки більш стійкими до економічних шоків. Глобальна мережа конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму вивчає фактори, які дозволяють національним економікам досягти стійкого економічного зростання та довгострокового добробуту вже протягом більш ніж трьох десятиліть.

У 2008 році Всесвітній економічний форум спільно з Фондом «Ефективне Управління» вперше презентував звіт про конкурентоспроможність України. У звіті проаналізовані сильні та слабкі сторони конкурентоспроможності країни, а також надана оцінка конкурентоспроможності українських регіонів. Під час роботи над третьою публікацією звіту про конкурентоспроможність України Фонд продовжує роботу, використовуючи методологію Всесвітнього економічного форуму.

У цьому розділі ми представляємо основні принципи розрахунку Індексу глобальної конкурентоспроможності – інструменту порівняння, який використовує Всесвітній економічний форум для оцінки конкурентоспроможності країн¹. Даний інструмент був застосований під час підготовки цього звіту, щоб окреслити картину конкурентоспроможності України та її регіонів.

Звіти надають політикам та бізнесменам інструмент, за допомогою якого вони зможуть об'єктивно оцінити відносно сильні та слабкі сторони національної економіки у порівнянні з іншими країнами. Результати також можуть допомогти провести аналіз пріоритетного впровадження тих чи інших реформ та виявити приклади успішного досвіду та практики країн у певних сферах.

Методика складання звіту глобальної конкурентоспроможності використовується для надання необхідної інформації для роботи урядовців у дедалі більшій кількості країн. У Єгипті, наприклад, Єгипетська рада конкурентоспроможності використовує індекс глобальної конкурентоспроможності для покращення сприйняття конкурентоспроможності серед населення загалом та для інформування населення про важливість реформ, що спрямовані на підвищення конкурентоспроможності країни, і є необхідними для її майбутнього. У інших країнах, таких як Хорватія, методика стала одним з інструментів уряду для формування рекомендацій щодо політики країни.

Проводячи детальний аналіз результатів, державні органи і дослідницькі центри можуть окреслити ті сфери розвитку економічного життя країни, що потребують покращення, а також визначити приклади впровадження успішного досвіду в певних сферах.

Багато країн, наприклад, Казахстан або Саудівська Аравія, поширюють результати звіту серед громадськості для того, аби населення активніше підтримувало амбітні реформи, які в іншому випадку були б неможливими. Проголошуючи національною метою досягнення конкретної позиції у рейтингу за певний час, уряди покращують поінформованість населення про необхідні реформи і той позитивний вплив, що вони можуть мати на добробут у середньостроковій перспективі.

Однією з основних переваг методики є те, що вона певним чином спирається на плани на майбутнє великих компаній, і тому надає урядам і населенню основну інформацію про погляди керівників компаній, які, приймаючи інвестиційні рішення, дають поштовх економічному зростанню.

1.1 Дванадцять складових конкурентоспроможності

Враховуючи постійний прогрес теоретичних і прикладних економічних досліджень, методологія, яка використовується Всесвітнім економічним форумом для оцінки конкурентоспроможності країн, з часом неминуче еволюціонує. Останнім кроком у цій еволюції став індекс глобальної конкурентоспроможності (ІГК), який був розроблений у співпраці з професором Хав'єром Сала-І-Мартіном з Колумбійського Університету та вперше представлений у 2004 році. Відтоді ІГК став головним індексом ВЕФ для вимірювання національної конкурентоспроможності.

ІГК був розроблений для оцінки потенціалу зростання країн у середньостроковій та довгостроковій перспективі, з огляду на поточний рівень розвитку та з усвідомленням того факту, що конкурентоспроможність – «це набір інституцій, політик і факторів, які визначають рівень продуктивності країни».

ІГК увібрав у себе основні новітні економічні ідеї щодо конкурентоспроможності й, з урахуванням складності процесу економічного зростання, бере до уваги зважене середнє значення великої кількості різних складників, кожний з яких відображає один з аспектів конкурентоспроможності. Складники, згруповані у 12 складових конкурентоспроможності, котрі наведені нижче². Детальна структура ІГК представлена у Додатку А цього розділу.

Складова 1: Державні та приватні інституції

Інституціональне середовище формує базу, у межах якої приватні підприємці, компанії та уряди взаємодіють один з одним з метою отримання доходу та збагачення економіки, таким чином суттєво впливаючи на конкурентоспроможність та економічне зростання. Якість інституціонального середовища впливає на спосіб, у який різні суспільства розподіляють свої переваги та зазнають втрат від реалізації стратегій і програм розвитку. Крім того, вона позначається на інвестиційних рішеннях і організації виробництва.

Складова 2: Інфраструктура

Високорозвинена інфраструктура має велике значення для ефективного функціонування економіки, оскільки вона є важливим чинником, що визначає місце розташування економічної діяльності, а також види діяльності або сектори, що можуть набутися високого рівня розвитку в економіці. Високоякісна транспортна інфраструктура зменшує вплив відстаней між регіонами, що забезпечує реальну інтеграцію національного ринку та зв'язок з ринками інших країн і регіонів. Вона також стимулює рух робочої сили в країні у пошуку найбільш придатних робочих місць. Економіка також залежить від безперешкодного постачання електроенергії в необхідному обсязі, що забезпечує належний режим роботи підприємств та заводів. Нарешті, широка й розвинена телекомунікаційна мережа гарантує швидкий і вільний потік інформації.

Складова 3: Макроекономічна стабільність

Макроекономічна стабільність сама по собі не може збільшити продуктивність країни. Однак, макроекономічний хаос серйозно шкодить економіці. Компанії не в змозі прийняти обґрунтовані рішення при нестійкому рівні цін, фінансовий сектор не може функціонувати, якщо в державі спостерігається гігантський дефіцит бюджету. Держава не може ефективно надавати послуги, якщо вона повинна виплачувати величезні відсотки за попередні борги.

Складова 4: Охорона здоров'я та початкова освіта

Здорова та освічена робоча сила має життєво важливе значення для конкурентоспроможності й продуктивності країни. Хворі працівники створюють значні додаткові витрати для бізнесу, оскільки відсутні або працюють менш продуктивно. Інвестиції в охорону здоров'я надзвичайно важливі як з економічного, так і з морального погляду. Крім здоров'я, ця складова також враховує рівень та якість початкової освіти населення.

Складова 5: Вища освіта та професійна підготовка

Якісна вища освіта та професійна підготовка мають вирішальне значення для економік, які намагаються рухатися вперед ланцюгом створення додаткової вартості, не обмежуючись простими виробничими процесами та продукцією. Для урахування такої концепції у цій групі факторів оцінюється рівень зарахування до середніх шкіл і ВНЗ, а також якість освіти. Рівень навчання та наявність професійної підготовки також враховується, оскільки вони забезпечують працівникам можливість регулярно поліпшувати свої навички при роботі з постійно оновлюваними виробничими системами.

Складова 6: Ефективність ринку товарів

Країни з ефективними ринками виробляють необхідний асортимент товарів та послуг з урахуванням умов попиту-пропозиції. Крім того, такі ринки гарантують, що товари продаватимуться та купуватимуться найефективнішим чином. Здорова ринкова

конкуренція на внутрішньому та зовнішньому ринках важлива для підвищення ринкової ефективності та, відповідно, продуктивності бізнесу. Вона гарантує виживання найефективнішим фірмам. Ефективність ринку також враховує умови попиту, який змушує компанії впроваджувати інноваційні рішення та орієнтуватися на потреби клієнта, таким чином, стимулюючи здорову конкуренцію.

Складова 7: Ефективність ринку праці

Ефективність і гнучкість ринку праці вкрай важливі для забезпечення швидкого переміщення працівників з одного сектора в інший, що стимулює найбільш ефективно їх використання в економіці та створює необхідну ініціативу для максимальної самовідданості на робочому місці. Крім того, гнучкість ринку праці передбачає, що бізнес може незалежно змінювати заробітну плату працівникам, і що у результаті відносини між роботодавцем та працівником стабільно добрі. Ефективність ринку праці забезпечує рівність між жінками і чоловіками та можливість утримувати таланти від виїзду за кордон.

Складова 8: Рівень розвитку фінансового ринку

Ефективний фінансовий сектор дає можливість розміщення ресурсів, зекономлених громадянами країни або інвестованих іншими країнами, там, де ці ресурси використовуються найбільш продуктивно. Розвинений фінансовий сектор спрямовує ресурси не тим, хто має політичні зв'язки, а найбільш ефективним підприємцям або інвестиційним проектам з найбільшим очікуваним прибутком, що передбачає ретельну оцінку ризиків. Функціонуючи належним чином, фінансовий ринок створює продукти та методи відповідно до їхніх потреб з таких джерел, як позики, ринок цінних паперів та венчурний капітал.

Складова 9: Оснащення новітніми технологіями

У цій групі оцінюється швидкість, з якою економіка переймає і використовує, але не обов'язково розвиває, новітні технології для підвищення продуктивності секторів своєї економіки. У сучасному світі, що взаємодіє, можливість переймати та використовувати новітні технології стала однією з найбільш важливих конкурентних переваг фірм. Зокрема, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) еволюціонували в технології «загального застосування» нашого часу, поширилися в інші економічні сектори та відіграють роль ефективної інфраструктури для комерційних операцій.

Складова 10: Розмір ринку

Розмір ринку впливає на продуктивність, оскільки великі ринки дозволяють компаніям використовувати переваги ефекту масштабу виробництва. Традиційно, ринки, доступні компаніям, обмежувалися кордонами їхньої країни. В епоху глобалізації міжнародні ринки прийшли на заміну внутрішнім, більшою мірою це стосується невеликих держав. Саме цьому при аналізі 10-ї складової економічної конкурентоспроможності враховується розмір як внутрішнього, так і

зовнішнього ринку. Врахування обох цих частин при визначенні розмірів ринку країни, допомагає уникнути дискримінації географічних територій, які складаються з багатьох країн, але при цьому мають єдиний ринок, такий як Європейський Союз.

Складова 11: Рівень розвитку бізнесу

Рівень розвитку бізнесу стосується загальної якості бізнес-мереж країни, а також складності операцій і стратегій окремо взятих фірм. Це впливає на рівень ефективності при виробництві товарів і послуг, що, у свою чергу, збільшує продуктивність і підвищує конкурентоспроможність всієї країни. Коли компанії та постачальники об'єднані в групи (кластери) і географічно перебувають недалеко один від одного, ефективність зростає, виникає більше можливостей для інновацій, зменшується кількість бар'єрів для створення нових фірм. У результаті індивідуальної діяльності та розробки стратегій фірм (брендинг, маркетинг, наявність ланцюга створення доданої вартості, виробництво унікальних і складних товарів) виникають комплексні та сучасні бізнес-процеси, оскільки нові ідеї переходять від одних компаній до інших.

Складова 12: Інновації

Остання складова конкурентоспроможності – технологічні інновації. У довгостроковій перспективі підвищення ефективності та рівня життя можливе лише завдяки технологічним інноваціям. Особливе значення інновації мають для розвинених країн, де працюють за найбільш передовими технологіями, тому можливість адаптації та інтеграції зовнішніх технологій, що зазначені у 9-ій складовій, достатньо обмежена. Компанії в таких державах повинні розробляти та створювати найсучасніші товари та процеси для збереження конкурентної переваги. Для цього необхідне сприятливе для інноваційної діяльності середовище, яке має підтримку з боку державного і приватного секторів. Зокрема, йдеться про достатні інвестиції в наукові дослідження, особливо з боку бізнесу, високоякісні дослідницькі інститути, співробітництво у проведенні досліджень між університетами та бізнесом, а також захист інтелектуальної власності.

Взаємозв'язок 12-и складових

Хоча дванадцять складових конкурентоспроможності представлені окремо, це не повинно зменшувати значення того, що всі вони взаємопов'язані. Це означає не лише взаємний зв'язок складових, але й те, що вони посилюють одна одну. Наприклад, бізнес не зможе застосувати інновації (12-а складова), якщо інституції (перша складова), які відповідають за захист інтелектуальної власності, не виконують своєї ролі, або, якщо робоча сила недостатньо освічена або погано тренувана (п'ята складова). Незважаючи на те, що при підрахунку індексу дванадцять складових будуть агреговані в єдиний індекс, показники також вказані для кожної з 12-и складових окремо, таким чином надаючи можливість провести аналіз сильних та слабких сторін конкурентоспроможності країн. Висвітлюючи та визначаючи пріоритети щодо проведення

заходів для розвитку економіки, а також сильні сторони, на які потрібно спиратися, цей аналіз формує основу для майбутнього вибору економічної політики.

1.2 Конкурентоспроможність і стадії економічного розвитку

Зрозуміло, що різні фактори впливають на країни неоднаково. Метод, що був би оптимальним для підвищення конкурентоспроможності Камеруну, не був би прийнятним для Франції, оскільки Камерун та Франція знаходяться на різних етапах розвитку. У процесі розвитку економіки заробітні плати зростають і для підтримки високого рівня прибутків необхідно підвищувати продуктивність праці.

За результатами ІГК, на першій стадії економічне зростання залежить від базових факторів, а країни конкурують за рахунок забезпеченості ресурсами (в основному, некваліфікованою робочою силою та природними ресурсами). Збереження конкурентоспроможності на цій стадії розвитку економіки залежить в основному від стабільного функціонування державних і приватних інституцій (перша складова) добре розвинутої інфраструктури (друга складова), макроекономічної стабільності (третьа складова), а також від здоров'я та освіченості робочої сили (четверта складова).

У міру зростання заробітних плат та подальшого економічного розвитку, країни переходять до наступної стадії, де економічне зростання залежить від ефективності. На цій стадії необхідно впроваджувати більш ефективні виробничі процеси покращувати якість продукції. На цьому етапі підвищення рівня конкурентоспроможності більшою мірою залежить від якості вищої освіти та професійної підготовки

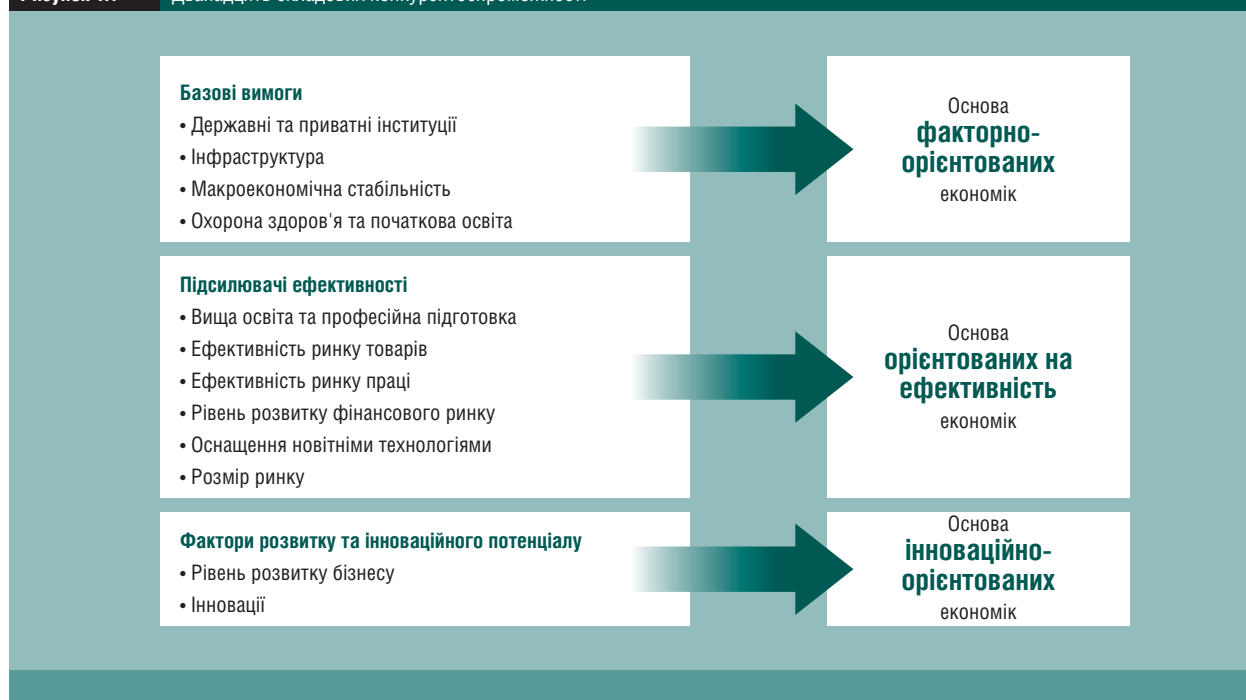
(п'ята складова), ефективного ринку товарів та послуг (шоста складова), надійного функціонування ринку праці (сьома складова), розвиненості фінансового ринку (восьма складова), розмірів внутрішнього та зовнішнього ринків (10-а складова), а також здатності впроваджувати новітні технології (9-а складова).

Нарешті, коли країни переходять до стадії розвитку економіки, що залежить від інновацій, вони здатні підтримувати високий рівень заробітних плат і відповідний рівень життя тільки за умови, що компанії конкурують за рахунок нової й унікальної продукції. На цій стадії компанії повинні конкурувати завдяки інноваціям (12-а складова), виробляючи нові й різноманітні товари завдяки високорозвиненим виробничим процесам (11-а складова).

Концепція стадій економічного розвитку інтегрована в індекс глобальної конкурентоспроможності наступним чином: більша питома вага надається тим складовим, які відносно більш важливі для поточної стадії економічного розвитку країни. Це означає, що всі 12 складових певною мірою важливі для всіх країн, але важливість кожної з них залежить від конкретної стадії розвитку економіки країни. Щоб це врахувати, складові згруповані в три субіндекси, кожний з яких є найбільш важливим на певній стадії розвитку економіки (див. Рисунок 1.1)³ Стадії розвитку економіки країн визначаються за допомогою рівня ВВП на особу та обсягу експорту мінеральної продукції. Порогові значення наведені у таблиці 1.2.

Країни, економіка яких перебуває між двома з будь-яких трьох стадій, вважаються країнами з «перехідною економікою». Для цих країн питома вага складових плавно змінюється протягом розвитку країни, що відображає процес плавного переходу від однієї стадії розвитку до іншої.

Рисунок 1.1 Дванадцять складових конкурентоспроможності

Таблиця 1.1 Вагові частки трьох основних груп складових на кожній стадії розвитку

Субіндекс	Стадія факторної орієнтованості (%)	Стадія орієнтованості на ефективність (%)	Стадія орієнтованості на інновації (%)
Базові вимоги	60	40	20
Підсилювачі ефективності	35	50	50
Фактори розвитку та інноваційного потенціалу	5	10	30

1.3 Необхідні дані для підрахунку індексу глобальної конкурентоспроможності

Зі 110-и змінних або індикаторів, які складають індекс, приблизно третина – це статистичні дані, які зазвичай отримують від міжнародних організацій. Решта даних – це дані, отримані внаслідок опитування керівників підприємств, яке проводиться кожного року за методологією Всесвітнього економічного форуму в усіх країнах.

Мета дослідження – зібрати якісні показники специфічних рис конкурентоспроможності і представити порівнювані дані за тими показниками, які не можуть бути виміряні статистичним способом. Керівникам бізнесу пропонується оцінити специфічні особливості бізнес-клімату у країнах, де вони працюють. Для проведення опитування у кожній з країн ВЕФ покладається на підтримку понад 150-и організацій-партнерів. Зазвичай це економічні відділення відомих університетів, незалежні дослідницькі центри або бізнес-організації. В Україні партнером ВЕФ є Центр соціально-економічних досліджень України (CASE)⁴.

1.4 Висновки

Цей розділ представляє Індекс глобальної конкурентоспроможності, який слугує основним інструментом для оцінювання конкурентоспроможності України у запропонованому звіті. ІГК увібрав в себе те, що давно відомо політикам та бізнес-лідерам. Конкурентоспроможність – комплексний феномен, її загальний рівень може бути покращений за допомогою

Таблиця 1.2 Порогові значення доходу для визначення різних стадій розвитку

Стадія розвитку	ВВП на особу (дол. США)
Стадія 1: Факторно-орієнтована	< 2 000
Перехід зі стадії 1 на стадію 2	2 000–3 000
Стадія 2: Орієнтована на ефективність	3 000–9 000
Перехід зі стадії 2 на стадію 3	9 000–17 000
Стадія 3: Орієнтована на інновації	> 17 000

цілої низки реформ у різних галузях. ІГК також відображає різницю між пріоритетами країн залежно від рівня їхнього розвитку.

ІГК розраховується завдяки поєднанню статичних даних з результатами опитувань керівників підприємств. Як результат, дані кожної із субкатегорій ІГК дають важливу інформацію про пріоритети для реформ, і з боку точних даних, і з боку бізнесу, що працює в країні.

ІГК – це також інструмент, який можна використувати як для визначення конкурентних переваг країни, так і для визначення бар'єрів для її розвитку. Його можна використовувати для проведення проведення порівняльного аналізу країн-сусідів та визначення загального місця у рейтингу, яке посідає кожна з країн світу. Таким чином, особливою перевагою дослідження конкурентоспроможності за методологією Всесвітнього економічного форуму є те, що воно створює платформу для діалогу між урядом, бізнесом та громадськістю, яка може бути каталізатором реформ зі збільшення продуктивності з метою покращення стандартів життя.

Таблиця 1.3 Класифікація країн, представлених у звіті, за рівнем розвитку

Стадія	Порівнювані країни	Інші країни на цій стадії	Важливі групи складових конкурентоспроможності
Стадія 1 (факторно-орієнтована)	Індія	Киргизька Республіка, Філіппіни, Таджикистан	Базові вимоги (критичні) та підсилювачі ефективності (дуже важливі)
Перехід зі стадії 1 на стадію 2	Азербайджан, Казахстан	Грузія, Єгипет, Венесуела	Базові вимоги (критичні) та підсилювачі ефективності (важливість зростає)
Стадія 2 (орієнтована на ефективність)	Аргентина, Бразилія, Китай, Колумбія, Україна	Вірменія, Боснія і Герцеговина, Болгарія, Перу, Сербія, Південна Африка, Таїланд, Туніс	Базові вимоги (дуже важливі) та підсилювачі ефективності (критичні)
Перехід зі стадії 2 на стадію 3	Чилі, Литва, Мексика, Польща, Румунія, РФ, Туреччина	Угорщина, Латвія	Так само, як і в попередньому, але зростає важливість інноваційних факторів
Стадія 3 (орієнтована на інновації)	Естонія, США	Чехія, Франція, Німеччина, Ірландія, Ізраїль, Японія, Корея, Словаччина, Іспанія, Швеція	Усі три сфери важливі: базові вимоги, підсилювачі ефективності та інноваційні фактори

Примітки

- 1 Матеріал цього розділу ґрунтується на роботах Sala-i-Martin et al. (2009) та Browne, C. Geiger, T. (2009). Для отримання детальнішої інформації, рекомендується використовувати ці джерела.
- 2 Детальніший опис кожної складової та огляд літератури містяться у Sala-i-Martin et al. (2009).
- 3 Стадії розвитку економіки країн визначаються за допомогою двох критеріїв. Перший – рівень ВВП на особу з огляду на ринкові курси валют. Цей широко розповсюджений показник використовується для приблизного розрахунку заробітних плат, оскільки міжнародних даних щодо заробітних плат у всіх країнах не існує. Точні пороги показані у Таблиці 1.2. Другий критерій вимірює рівень залежності розвитку країн від основних факторів. Ми приблизно підраховуємо це шляхом визначення тієї частини, що становить сировину в експорті (товарів і послуг) країни і припускаємо, що якщо сировинна продукція становить більше 70%, економіка країни перебуває на стадії розвитку, де зростання економіки забезпечується в основному за рахунок базових факторів (див. Sala-i-Martin et al, 2009).
- 4 Для отримання більш детальної інформації про процес дослідження та обробку даних дивіться Browne, C. Geiger, T. (2009).

Список літератури

- Browne, C. and T. Geiger. 2009. "The Executive Opinion Survey: Capturing the Views of the Business Community". The Global Competitiveness Report 2009–2010. World Economic Forum. 49–57.
- Sala-i-Martin, X., J. Blanke, M. Drzeniek Hanouz, T. Geiger, and I. Mia. 2009. "The Global Competitiveness Index 2009–2010: Contributing to Long-Term Prosperity amid the Global Economic Crisis". The Global Competitiveness Report 2009–2010. World Economic Forum. 3–47.

Додаток А: Структура Індексу глобальної конкурентоспроможності 2009-2010

У цьому додатку міститься докладна інформація про структуру та розрахунок Індексу глобальної конкурентоспроможності (ІГК), що представлений у Розділі 1.

Нумерація змінних відповідає нумерації таблиць з даними, які знаходяться у Звіті про глобальну конкурентоспроможність 2009-2010 Всесвітнього економічного форуму. У цьому звіті представлені бали кожної країни та рейтинг за всіма індикаторами, що складають ІГК. Номер перед крапкою вказує, до якої складової відноситься змінна (наприклад, змінна 1.01 відноситься до 1 складової, змінна 12.04 належить до 12 складової конкурентоспроможності).

Статистичні дані, що використовуються при підрахунку ІГК, нормалізуються до значень від 1 до 7 для того, щоб привести їх у відповідність з результатами опитування керівників бізнесу^а. З технічними примітками та джерелами даних можна ознайомитися на сайті www.weforum.org/gsc.

Ті змінні, після яких іде символ^{1/2}, входять до ІГК у двох різних місцях. Щоб уникнути подвійного підрахунку, їм присвоюється половина їхньої питомої ваги у кожному з місць шляхом поділу їх значення на 2 при розрахунку сукупного бала для двох категорій, у яких вони з'являються^б.

Відсоткова частка біля кожної з категорій представляє її питому вагу всередині тієї категорії, до якої вона безпосередньо входить. Розрахунок ІГК ґрунтується на послідовному накопиченні балів, починаючи з рівня змінних (тобто найнижчого рівня) і до загального бала ІГК (тобто найвищого рівня), з використанням питомих ваг, зазначених нижче. Наприклад, оцінка, яку отримує країна за 9 складовою, складає 17 відсотків від бала, отриманого за субіндексом підсилювачів ефективності цієї країни. Аналогічним чином, оцінка, отримана за підскладовою "бізнес-мережі та допоміжні галузі", складає 50 відсотків від отриманого бала за 11 складовою. Опубліковані показники округлені до найближчого цілого, однак при розрахунку ІГК використовуються точні дані.

На відміну від нижчого рівня агрегації, питома вага кожного з трьох субіндексів (базові вимоги, підсилювачі ефективності та фактори інноваційного розвитку) не є постійною. Вона залежить від рівня розвитку кожної з країн, як уже зазначалося^с. Наприклад, у випадку України, яка знаходиться на другому етапі розвитку, бал, отриманий за субіндексом складової "Базові вимоги", складає 40 відсотків від загального бала ІГК України, тоді як він складає лише 20 відсотків від загального бала ІГК Данії, країни, що знаходиться на третьому етапі розвитку.

Базові вимоги

Питома вага (%)
всередині безпосередньої
батьківської категорії

Складова 1: Державні та приватні інституції..... 25%

А. Державні інституції..... 75%

1. Права власності..... 20%
 - 1.01 Права власності
 - 1.02 Захист прав інтелектуальної власності^{1/2}
2. Етика та корупція..... 20%
 - 1.03 Розподіл державних коштів
 - 1.04 Довіра громадськості до політиків
3. Зловживання впливом..... 20%
 - 1.05 Незалежність судової влади
 - 1.06 Фаворитизм при прийнятті рішень державними чиновниками
4. Ефективність уряду..... 20%
 - 1.07 Необґрунтованість державних витрат
 - 1.08 Тягар державного регулювання
 - 1.09 Ефективність правової системи
 - 1.10 Прозорість державної політики
5. Безпека 20%
 - 1.11 Втрати бізнесу через терористичні акти
 - 1.12 Втрати бізнесу через злочинність і насильницькі дії
 - 1.13 Організована злочинність
 - 1.14 Надійність роботи правоохоронних органів

В. Приватні інституції..... 25%

1. Корпоративна етика 50%
 - 1.15 Рівень відповідальності фірм
2. Звітність 50%
 - 1.16 Рівень стандартів аудиту та звітності
 - 1.17 Ефективність корпоративного керівництва
 - 1.18 Захист інтересів міноритарних акціонерів

Складова 2: Інфраструктура 25%

А. Загальна інфраструктура..... 50%

- 2.01 Якість загальної інфраструктури

В. Конкретна інфраструктура..... 50%

- 2.02 Якість доріг
- 2.03 Якість залізничної інфраструктури
- 2.04 Якість портової інфраструктури
- 2.05 Якість інфраструктури повітряних перевезень
- 2.06 Кількість кілометрів, пройдених пасажирами авіаліній (статистичні дані)
- 2.07 Якість забезпечення електроенергією
- 2.08 Кількість телефонних ліній (статистичні дані)

Складова 3: Макроекономічна стабільність..... 25%

- 3.01 Профіцит / дефіцит держбюджету (статистичні дані)
- 3.02 Рівень національних заощаджень (статистичні дані)
- 3.03 Інфляція (статистичні дані)^д
- 3.04 Маржа процентної ставки (статистичні дані)
- 3.05 Державний борг (статистичні дані)

Складова 4: Охорона здоров'я та початкова освіта 25%

А. Охорона здоров'я..... 50%

- 4.01 Втрати бізнесу через малярію^е
- 4.02 Захворюваність малярією^е
- 4.03 Втрати бізнесу через туберкульоз
- 4.04 Захворюваність на туберкульоз (статистичні дані)^е
- 4.05 Втрати бізнесу через ВІЛ/СНІД^е
- 4.06 Поширеність ВІЛ (статистичні дані)
- 4.07 Дитяча смертність (статистичні дані)
- 4.08 Середня тривалість життя (статистичні дані)

В. Початкова освіта..... 50%

- 4.09 Якість початкової освіти

Додаток А: Структура Індeksu глобальної конкурентоспроможності 2009–2010

- 4.10 Чисельність учнів у закладах початкової освіти
(статистичні дані)
4.11 Витрати на освіту (статистичні дані)^{1/2}

Підсилювачі ефективності

Складова 5: Вища освіта та професійна підготовка17%

- A. Кількісний показник освіти.....33%**
5.01 Чисельність учнів у загальноосвітніх навчальних закладах (статистичні дані)
5.02 Чисельність учнів у вищих навчальних закладах (статистичні дані)
4.11 Витрати на освіту (статистичні дані)^{1/2}
B. Якісний показник освіти.....33%
5.03 Якість системи освіти
5.04 Якість викладання математики і точних наук
5.05 Якість шкіл менеджменту
5.06 Доступ до Інтернету в навчальних закладах
C. Професійна підготовка на роботі.....33%
5.07 Наявність спеціалізованих дослідницьких та навчальних послуг
5.08 Рівень підготовки кадрів

Складова 6: Ефективність ринку товарів17%

- A. Конкуренція67%**
1. Внутрішня конкуренція75%^f
6.01 Інтенсивність конкуренції на місцях
6.02 Рівень домінування на ринку
6.03 Ефективність антимонопольної політики
6.04 Рівень і ефект оподаткування^{1/2}
6.05 Сукупна податкова ставка (статистичні дані)^{1/2}
6.06 Кількість процедур, необхідних для започаткування бізнесу (статистичні дані)^g
6.07 Кількість часу, необхідного для започаткування бізнесу (статистичні дані)^g
6.08 Витрати на проведення аграрної політики
2. Зовнішня конкуренція.....25%^f
6.09 Переважання торгових обмежень
6.10 Митні тарифи (статистичні дані)
6.11 Частка іноземної власності
6.12 Втрати бізнесу від недосконалих правил щодо прямих іноземних інвестицій
6.13 Обтяжливість митних процедур
10.04 Частка імпорту у ВВП (статистичні дані)
B. Якість умов попиту33%
6.14 Ступінь орієнтованості на клієнта
6.15 Вимогливість покупця

Складова 7: Ефективність ринку праці.....17%

- A. Гнучкість.....50%**
7.01 Співпраця у відносинах працівник-працедавець
7.02 Гнучкість при встановленні заробітної плати
7.03 Стійкість працевлаштування (статистичні дані)
7.04 Практика прийому на роботу та звільнення
6.04 Рівень і ефект оподаткування^{1/2}
6.05 Сукупна податкова ставка (статистичні дані)^{1/2}
7.05 Витрати, пов'язані зі звільненням (статистичні дані)
B. Ефективність використання кваліфікованих співробітників.....50%
7.07 Заробітна плата і продуктивність
7.08 Ставка на професійне управління^{1/2}
7.09 “Відтік мізків”
7.10 Частка жінок в робочій силі (статистичні дані)

Складова 8: Рівень розвитку фінансового ринку.....17%

- A. Ефективність.....50%**
8.01 Рівень розвитку фінансового ринку
8.02 Фінансування через місцевий фондовий ринок
8.03 Доступність позик
8.04 Наявність венчурного капіталу
8.05 Обмеження на рух капіталу
8.06 Надійність захисту інвестора (статистичні дані)
B. Надійність та впевненість.....50%
8.07 Стійкість банків
8.08 Регулювання фондового ринку
8.09 Індекс надійності юридичних прав (статистичні дані)

Складова 9: Оснащення новітніми технологіями.....17%

- 9.01 Наявність новітніх технологій
9.02 Впровадження технологій на рівні фірм
9.03 Закони, що стосуються інформаційних і комунікаційних технологій
9.04 Прямі іноземні інвестиції і передання технологій
9.05 Чисельність абонентів мобільного зв'язку (статистичні дані)
9.06 Інтернет-користувачі (статистичні дані)
9.07 Кількість персональних комп'ютерів (статистичні дані)
9.08 Чисельність абонентів Інтернету (статистичні дані)

Складова 10: Розмір ринку.....17%

- A. Розмір внутрішнього ринку.....75%**
10.01 Індекс розміру внутрішнього ринку (статистичні дані)^h
B. Розмір зовнішнього ринку.....25%
10.02 Індекс розміру зовнішнього ринку (статистичні дані)ⁱ

Фактори розвитку та інноваційного потенціалу

Складова 11: Рівень розвитку бізнесу.....50%

- A. Бізнес-мережі та допоміжні галузі.....50%**
11.01 Кількість місцевих постачальників
11.02 Якість місцевих постачальників
11.03 Рівень розвитку бізнес-кластерів
B. Рівень розвитку операцій та стратегій компаній.....50%
11.04 Природа конкурентної переваги
11.05 Ширина ланцюжка доданої вартості
11.06 Контроль міжнародної дистрибуції
11.07 Рівень розвитку процесу виробництва
11.08 Рівень маркетингу
11.09 Готовність до передання повноважень
7.08 Опора на професійне управління^{1/2}

Складова 12: Інновації.....50%

- 12.01 Можливості для інновацій
12.02 Якість науково-дослідних установ
12.03 Витрати компаній на наукові та дослідні роботи
12.04 Співпраця між університетами та бізнесом у дослідницькій діяльності
12.05 Державні закупівлі передових технологічних продуктів
12.06 Наявність наукових та інженерних кадрів
12.07 Патенти на винаходи (статистичні дані)
1.02 Захист прав інтелектуальної власності^{1/2}

Посилання

- a. Стандартна формула для нормалізації статистичних даних є такою:

$$6 \times \frac{(\text{загальний бал країни} - \text{мінімальний бал у вибірці})}{(\text{максимальний бал у вибірці} - \text{мінімальний бал у вибірці})} + 1$$

Максимальний та мінімальний бали вибірки – це максимальний і, відповідно, мінімальний бали у вибірці країн, які входять до списку країн, що аналізуються за допомогою ІГК. У деяких випадках були внесені корективи з урахуванням екстремальних значень. Для тих статистичних даних, для яких більше значення означає погіршення результату (наприклад, кількість захворювань, державний борг), ми використовуємо формулу нормалізації, що на додаток до нормалізації даних до значень від 1 до 7, адаптує дані таким чином, що значення 1 і 7, як і раніше, відповідають найгіршим і найкращим результатам, відповідно:

$$-6 \times \frac{(\text{загальний бал країни} - \text{мінімальний бал у вибірці})}{(\text{максимальний бал у вибірці} - \text{мінімальний бал у вибірці})} + 7$$

- b. Для тих груп змінних, які містять одну або кілька змінних з половиною своєї питомої ваги, бали країн підраховуються таким чином:

$$\frac{(\text{сума балів за змінними з повною питомою вагою}) + \frac{1}{2} \times (\text{сума балів за змінними з половиною питомою вагою})}{(\text{кількість змінних з повною питомою вагою}) + \frac{1}{2} \times (\text{кількість змінних з половиною питомою вагою})}$$

- c. Як було зазначено в розділі, значення питомої ваги такі:

Питома вага	Стадія факторної орієнтованості (%)	Стадія орієнтованості на ефективність (%)	Стадія орієнтованості на інновації (%)
Базові вимоги	60	40	20
Підсилювачі ефективності	35	50	50
Фактори розвитку та інноваційного потенціалу	5	10	30

Україна знаходиться на другій стадії розвитку, тобто стадії орієнтованості на ефективність.

- d. З метою врахувати, що високий рівень інфляції та дефляції завдає шкоди, інфляція входить до моделі з U-подібним розподілом таким чином: для значень інфляції між 0,5 і 2,9 відсотка, країна отримує максимально можливі 7 балів. За межами цього діапазону, бали зменшуються лінійно, у міру відходу від цих значень.
- e. Вплив малярії, туберкульозу та ВІЛ/СНІДу на конкурентоспроможність залежить не тільки від показників захворюваності, а також від того, наскільки значних збитків вони завдають бізнесу. Тому, щоб оцінити вплив кожного з цих трьох захворювань, ми об'єднуємо статистику щодо захворюваності з результатами опитування щодо того, наскільки значних збитків вони завдають бізнесу. Для об'єднання цих даних ми, по-перше, підраховуємо співвідношення рівня захворюваності кожної країни до рівня найвищої захворюваності у всій вибірці. Протилежне від цього співвідношення потім множиться на бал країни за відповідним питанням з опитування керівників бізнесу. Цей добуток потім нормалізують до значень від 1 до 7. Необхідно врахувати, що країни з нульовим значенням захворюваності отримують 7 балів, незалежно від того, які бали були отримані при опитуванні.
- f. Результат за підскладовою “конкуренція” є середньозваженим значенням двох складників: внутрішньої конкуренції та зовнішньої конкуренції. Змінні, які входять до обох цих складників, показують, наскільки сильно спотворюється конкуренція. Відносне значення цих спотворень залежить від відносного розміру внутрішнього ринку щодо зовнішнього ринку. Ця взаємодія між внутрішнім і зовнішнім ринками визна-

чається за допомогою способу, завдяки якому ми визначаємо питому вагу, що отримають ці два складники. Внутрішня конкуренція – це сума споживання (С), інвестицій (І), державних витрат (Б) та експорту (Х), тоді як зовнішня конкуренція дорівнює імпорту (М). Таким чином, ми надаємо питому вагу $(C+I+B+X) / (C+I+B+X+M)$ внутрішній конкуренції і питому вагу $M / (C+I+B+X+M)$ зовнішній конкуренції.

Для України розрахунки показують, що питома вага для складника внутрішньої конкуренції дорівнює 0,75 і для складника зовнішньої конкуренції дорівнює 0,25.

- g. Змінні 6.06 та 6.07 додаються і формують одну змінну.
- h. Розмір внутрішнього ринку підраховується за допомогою розрахунку натурального логарифму від суми валового внутрішнього продукту (за паритетом купівельної спроможності (ПКС)) плюс загальна сума імпорту товарів та послуг (ПКС), з відніманням загальної суми експорту товарів та послуг (ПКС). Дані потім нормалізують до значень від 1 до 7. Дані щодо імпорту та експорту (ПКС) вираховуються через множення експорту (у відсотках від ВВП) на ВВП за паритетом купівельної спроможності.
- i. Розмір зовнішнього ринку підраховується як натуральний логарифм від загальної суми експорту товарів та послуг (ПКС), нормалізований до значень від 1 до 7. Дані експорту за паритетом купівельної спроможності отримані через множення експорту (у відсотках від ВВП) на значення ВВП за паритетом купівельної спроможності.